

Tardes de fosca

Gabriel Genovart

Quan el director de *Temps Moderns*, per a l'enquesta publicada a la revista en el número corresponent al passat més de juny, em demanà les meves tres pel·lícules preferides de Billy Wilder, vaig tenir molt clar quines eren, sense cap vacil·lació, les dues primeres: *Sunset Boulevard* i *Perdició*. Quant a la tercera, ja vaig dubtar una mica: no sabia ben bé si m'havia de decantar per *El gran carnaval* o si ho havia de fer per *Con fal·das y a lo loco*. Finalment, la convicció que, tractant-se del gran mestre vienès, era gairebé imperdonable no incloure al menys una comèdia en l'elecció, inclinà la meua balança cap a la segona d'aquestes dues obres. Però,

si n'hagués hagut de posar quatre, *El gran carnaval* hi anava de segur.

Després, quan es publicaren els resultats, així mateix em vingué un poc de nou que, entre els cinquanta-dos enquestats, *El gran carnaval* no hagués rebut ni un sol vot. Però, si jo mateix l'havia descartada, tampoc no em podia queixar. I, d'altra banda, a la filmografia de Wilder, hi ha tanta obra mestra per elegir!

En tot cas, les meves preferències per aquesta pel·lícula (uns dels fracassos de públic, i de bona part de la crítica, més sonats de la carrera wilderiana) vénen de molt enfora: ni més ni manco de quan, a l'edat de deu o onze anys, la vaig veure per primera vegada. La vaig veure i la vaig viure

com una de les experiències més intenses i angoixoses de la meua infantesa cinematogràfica.

Hi havia, en aquelles tardes dominicals i vilatanes de cinema, algunes pel·lícules que venien a posar un contrapunt de negror a aquells altres capvespres lluminosos en els quals centellejava a la pantalla el fulgor dels herois i de l'aventura. Tardes de pel·lícules negres i d'històries d'antiherois que ens descobrien els aspectes més ombrius i més sòrdids de la condició humana, tot mostrant-nos una realitat descarnada que existia a qualche indret, per sort molt allunyat, del nostre petit món. Era el d'aquella mateixa Amèrica de la qual ens arribaven les pel·lícules i que romania tan

El gran carnaval.

filmax
PRESENTA

**KIRK
DOUGLAS**

**JAN
STERLING**

**EL
GRAN
CARNIVAL**

PRODUCTOR Y DIRECTOR
BILLY WILDER

COLUMBIA FILMS S.A. PRESENTA

**HUMPHREY
BOGART**

LLAMAD A CUALQUIER PUERTA
JOHN DEREK

GEORGE MACREADY • ALLENE ROBERTS • SUSAN PERRY
BASADA EN LA NOVELA "LLAMAD A CUALQUIER PUERTA" DE WILLARD MOTLEY
UNA PRODUCCIÓN SANTANA
PRODUCIDA POR ROBERT LORD • DIRIGIDA POR NICHOLAS RAY

De la foscor d'aquelles ombres –ombres de cinema negre–, sempre han emergit en els meus records tres pel·lícules que vaig viure sota el signe del sofriment i de l'angúnia i amb una profunda implicació emocional amb tot quant succeïa a la pantalla.

distant de la vida senzilla, rural i plàcida d'un poble de Mallorca de principis dels anys cinquanta.

De la foscor d'aquelles ombres –ombres de cinema negre–, sempre han emergit en els meus records tres pel·lícules que vaig viure sota el signe del sofriment i de l'angúnia i amb una profunda implicació emocional amb tot quant succeïa a la pantalla. Tres pel·lícules que sempre he estat convençut que, d'una manera o altra, marcaren especialment la meua vida. Són *El demonio de las armas*, *Llamada a cualquier puerta* i *El gran carnaval*. Probablement, tots els qui pertanyem a unes generacions que reberen bona part de la seva formació afectiva a través de les pantalles de cine podem reconèixer fàcilment la influència a les nostres vides dels arquetipus heroics que encarnaven models positius de conducta; però potser també hàgim de reconèixer el deute que tenim amb tots aquells altres que ens mostraren, com el protagonista d'*El gran carnaval*, quins eren els paradigmes negatius de comportament que podien conduir els sers humans a l'autodestrucció.

Sempre he pensat que vaig tenir la fortuna immensa d'haver viscut la infantesa a un poble amb una laxitud censora en matèria cinematogràfica que, en contra del que la pedagogia més ortodoxa segurament hagués aconsellat, ens va permetre, als al·lots, veure-ho pràcticament quasi tot. Que jo recordi (fins allà on m'arriba la memòria), el rigorisme censor només es va exercir, en el meu poble d'Artà, amb les pel·lícules següents, a les quals ens hi barraren l'entrada a pany i clau: *Escuela de sirenas* (per increïble que pugui semblar), *Mañana será tarde*, *Cielo sobre el pantano* i *Arroz amargo*. Tret d'aquestes, tota la resta –quina sort!– la poguérem veure sense problemes. La qual cosa ens permeté l'accés a gairebé tot el cinema negre d'una època; un gènere en el qual s'hi enquadraven, a més dels tres films ja esmentats, pel·lícules tan torbadores com totes aquestes que, entre moltes altres del mateix gènere, la meua generació va poder contemplar sense cap dificultat: *La jungla de asfalto*, *Sin conciencia*, *Brigada 21*, *Manos peligrosas*,

Los sobornados, *Reto a la muerte*, *Agente especial*, *Atraco perfecto*, *Trágica información*...

Poc més o menys com totes les pel·lícules citades, *El gran carnaval* devia ser un "3" o un "4", qualificacions morals que segons els codis de l'època significaven "para mayores con reparos" i "gravemente peligrosa para todos los públicos", respectivament. (A Artà, aquestes qualificacions s'exposaven el diumenge matí, amb una setmana d'antelació, en el portal de la "Casa d'Exercicis Espirituals", un edifici situat just devora la parròquia, perquè la feligresia, en sortir de missa, quedàs ben assabentada dels riscos que podia córrer la salut de la seva ànima en cas d'anar a veure segons quines pel·lícules).

No sé quina degué ser la "qualificació moral" d'aquella pel·lícula de Billy Wilder al petit tauler de la Casa d'Exercicis –tanmateix, llevat de les persones més beates i piadoses, ningú no en feia cas–, però el cert és que, amb independència dels criteris que pogués manejar aquella censura (i que solien ser summament pintorescs), poques vegades a la història del cinema s'han retratat més durament les misèries morals de la condició humana que a *El gran carnaval*.

Quasi ningú no se salva d'aquestes misèries en aquest film de Wilder realitzat el 1951. Quasi ningú, a excepció d'aquell pobre home, Leo Mimosa (Richard Benedict), atrapat dins una mina per un enterrossall fortuït. La pel·lícula, basada en un fet real, conta la història d'un pe-

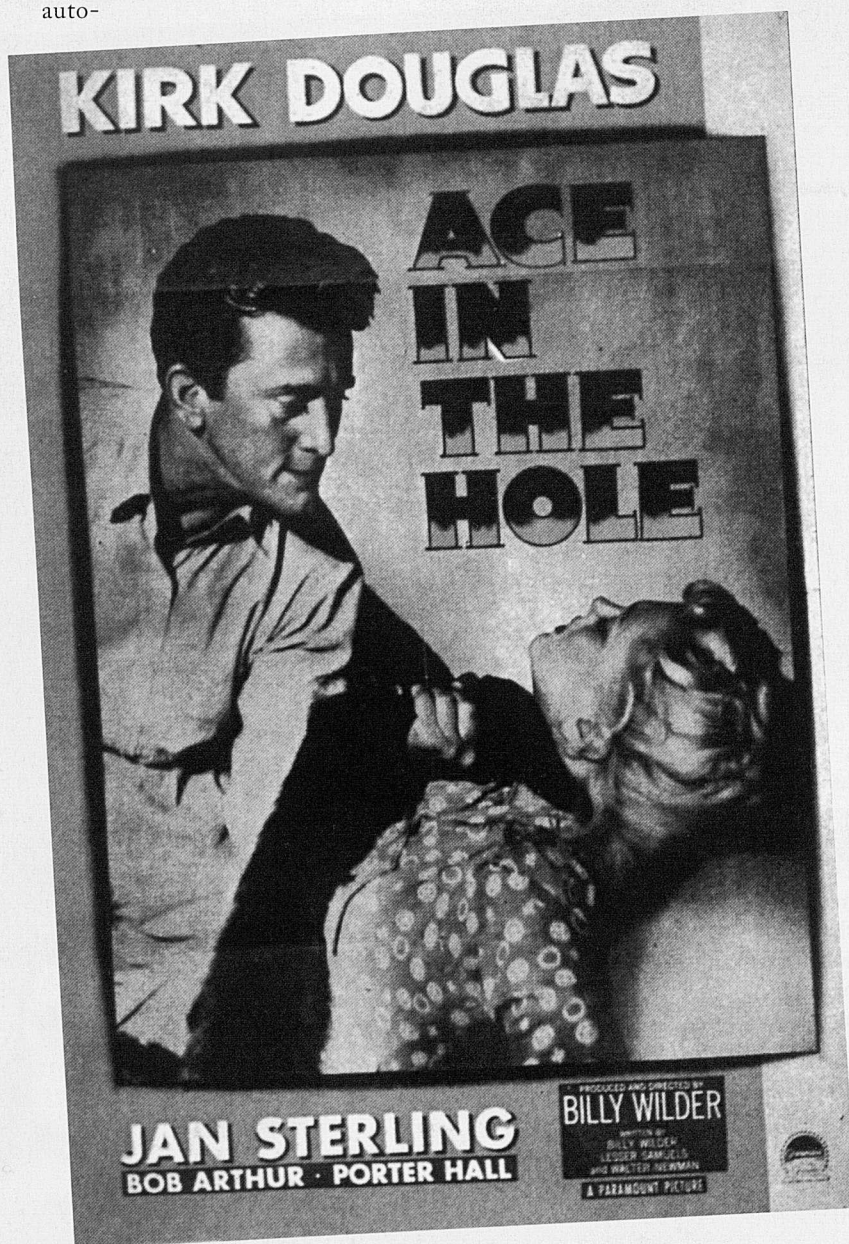
Amb *El gran carnaval*, Billy Wilder va fer el retrat més cru de la seva carrera. No únicament de la societat dels Estats Units, sinó també d'alguns dels aspectes més ombrius de la naturalesa humana.

riodista ambiciós i sense escrúpols, Chuck Tatum (Kirk Douglas), que casualment s'assabenta de la situació desesperada d'aquell home engrunat en el cor d'una muntanya i decideix convertir aquell esdeveniment en la "gran notícia" que va cercant desesperadament per rehabilitar-se en el món de la professió periodística dins el qual havia gaudit abans d'una certa consideració, però ara es troba caigut en desgràcia. Després d'haver llançat als quatre vents, amb tota classe de ribets sensacionalistes, una crònica d'aquell succés, Chuck Tatum decideix manejar la situació de la manera que li resulti periodísticament (i personalment) més convenient i rentable. En primer lloc, aconsegueix dilatar al màxim l'operació de salvament de Leo Mimosa tot convencent les auto-

ritats locals de portar-la a terme per la via més perillosa i complicada (i, a l'ensem, més espectacular i "noticia-ble"): obrir des de dalt de la muntanya un forat amb una màquina perforadora per crear artificiosament, tot jugant amb el risc del perill real i amb un absolut menyspreu per aquella vida humana que agonitza dins la gruta, el suspens dramàtic de "l'home atrapat a dins la mina que pot romandre a qualsevol moment irremediament sepultat". Per dur endavant el seu propòsit de perllongar la tragèdia fins a l'extrem, Tatum compra la voluntat del *sberiff* local amb l'argument que la publicitat generada per una operació de rescat tan espectacular farà segura la seva reelecció. Al mateix temps, per treure el màxim partit possi-

ble del "costat humà" de la notícia, Tatum convenç Lorraine, l'esposa de Leo (una dona atractiva, cínica i despietada, extraordinàriament interpretada per una sensacional Jan Sterling) que, en contra dels seus autèntics sentiments (i amb la perspectiva dels fàcils beneficis econòmics que se'n derivaran de tot aquell muntatge interessant), faci el paper de la muller amorosa, anguniada per la sort que corre el seu marit. I així comença la fira i la farsa: *el gran carnaval*...

Aviat, a remolc de la notícia convenientment i hàbilment manipulada per Chuck Tatum, acudeixen amb automòbil gents de tots els indrets per viure *de prop* la tragèdia d'un ser humà i les incidències del seu rescat, com si es tractàs d'una història més d'aquestes que els conta el cinema, la ràdio o la televisió, però amb l'al·licient morbós, en aquest cas, que aquella història és *real*: un *reality show*, diríem avui. La muntanya dels *Set Voltors* (que així es diu el lloc on ha quedat atrapat Leo Mimosa) es converteix ben prestat en el turó del "*Set Mil Volors*", amb aquella multitud àvida de melodrama i afamegada de "sensacions fortes" que contempla, amb un clima de bulla i de festa, aquell simulacre de salvament. Chuck Tatum ja té el que volia: totes les grans cadenes d'informació es disputen les seves cròniques i ja torna ser un periodista cotitzat... Fins al moment en què els esdeveniments el sobrepassen i, quan vol rectificar, ja és massa tard. Alhora que ha provocat la llarga agonia i finalment la mort, que hauria pogut ser evitable, de Leo Mimosa, Chuck Tatum ha anat llaurant, cop a cop, la seva pròpia destrucció. El "final feliç" amb el qual sempre havia especulat el periodista per coronar espectacularment tota la seva maquinació, ha resultat impossible i tot no és ara més que un gran fracàs. Amb el pes afeixugat sobre la consciència de la víctima innocent de les seves manipulacions, descarrega la seva ira sobre Lorraine (amb la qual havia arribat a intimar sentimentalment) i aquesta, en defensa pròpia, li clava unes tisores. Amb prou esforços, Tatum, ferit mortalment, aconsegueix arribar fins a la redacció del petit periòdic local que,

**BRODERICK
CRAWFORD**

**ROSA
FILMS**

**DONNA
REED**

**JOHN
DEREK**

ASESINATO DE LA COLU...

La P... ca a los culpables

Trágica
INFORMACION

DIRECTOR: PHIL KARLSON

... la revista *Life*, arran de l'estrena d'*El gran carnaval*, arribà a dir que "el senyor Wilder es mereixeria ser deportat".

dies abans de tota aquella història, l'havia acomiadat. Periodista fins a la fi, arriba amb la "gran notícia": la notícia final del seu fracàs. I un cop és allà, dins les oficines del seu antic diari, l'ambiciós i fracassat periodista es desploma al terra, mort.

Amb *El gran carnaval*, Billy Wilder va fer el retrat més cru de la seva carrera. No únicament de la societat dels Estats Units, sinó també d'alguns dels aspectes més ombrius de la natu-

ralesa humana. El públic nord-americà, que es veié cruelment reflectit a la pel·lícula, abominà d'aquell film. La reacció de molts de sectors de la crítica tampoc no va ser millor i un editorial de la revista *Life*, arran de l'estrena d'*El gran carnaval*, arribà a dir que "el senyor Wilder es mereixeria ser deportat". Wilder ho encaixà tot amb un cert esperit esportiu i va pensar resignadament que "probablement hauria de passar una generació per a

valorar aquella pel·lícula com pertocava". El temps li ha donat tota la raó.

Quan sortíem, a la infantesa, de veure pel·lícules com *El gran carnaval* o altres del gènere negre, ho podíem fer amb el cert alleujament de pensar que totes aquelles misèries eren molt enfora de la vida tranquil·la d'aquella Mallorca nostra d'un temps de postguerra. Altres misèries i mancances hi podia haver —i de fet hi havia—, però no eren aquelles. A poc a

D'*El gran carnaval*, pràcticament hi és tot: la televisió sensacionalista, la premsa groga, l'avidesa malaltissa de reality shows, l'explotació descarada de les intimitats del pròxim...

poc, tot aquell món tèrbol reflectit a les pel·lícules de cinema negre en general (la violència, la delinqüència, les drogues, la marginació, la corrupció...) i a *El gran carnaval* en particular ha arribat, tanmateix, fins aquí.

D'*El gran carnaval*, pràcticament hi és tot: la televisió sensacionalista, la premsa groga, l'avidesa malaltissa de *reality shows*, l'explotació descarada de les intimitats del pròxim, el xarisme més barater, el culte al poder

i als diners fàcils, la manca d'escrúpols, l'èxit a qualsevol preu i la corrupció i la venalitat de tants de polítics i politiquets —per a més *inri* elegits democràticament (perquè la dictadura ja ho sabem que era corrupta: per pròpia naturalesa, com totes les dictadures)— embolicats cada dos per tres amb dubtoses operacions de tota classe... Si almenys tinguessin la grandesa tràgica del Chuck Tatum de Kirk Douglas!

No sé si a Billy Wilder, davant el rebuig que provocà *El gran carnaval*, li hagués servit de mínim consol el fet que un petit espectador d'una illa llunyana havia quedat impressionat amb aquella pel·lícula i que mai no la podria oblidar.

Un petit espectador que hauria preferit, però, que totes aquelles fosques haguessin romàs sempre, únicament, a la pantalla. ■

